

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie OCW
T.a.v. mevrouw A. Wolbert
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Plaats/datum:
Utrecht, 22 oktober 2015

Kenmerk:
2015.047598/RdB

Onderwerp:
Behandeling begroting OCW 2016

Geachte mevrouw Wolbert,

Voor het primair onderwijs bouwt de begroting van het Ministerie van OCW voor 2016 voort op het eerder ingezette beleid. Het kabinet investeert in de kwaliteitsverbetering van het primair onderwijs en in de professionalisering van leraren. Hiertoe zijn afspraken gemaakt tussen staatssecretaris Sander Dekker en de PO-Raad in het Bestuursakkoord primair onderwijs (juli 2014). Het Bestuursakkoord is positief ontvangen door de schoolbesturen in het primair onderwijs: ze herkennen de beschreven thema's als essentieel voor de verdere ontwikkeling van de sector, en erkennen het belang van een intensievere kwaliteitsaanpak. Die aanpak is een volgende stap in het proces van kwaliteitsverbetering dat de afgelopen jaren effect heeft gesorteerd.

De PO-Raad onderschrijft dus het beleid dat is neergeslagen in het Bestuursakkoord primair onderwijs, maar draagt bij deze toch een aantal punten aan die het realiseren van de afspraken uit het Bestuursakkoord bemoeilijken. Voor de begrotingsbehandeling van OCW geven wij u graag de volgende punten ter overweging mee.

Snelle en betaalbare internetverbinding in het primair onderwijs

Het Bestuursakkoord beschrijft de mogelijkheden van digitale leermiddelen voor het inspelen op de verschillen tussen leerlingen. Dat ondervindt grote weerklank in het scholenveld. Alle scholen beraden zich op het gebruik van digitaal lesmateriaal, al verschillen ze in het tempo of de mate van invoering. Ook zien ze de noodzaak tot het aanleren van digitale vaardigheden en mediawijsheid aan hun leerlingen.

Een groot aantal scholen loopt aan tegen belemmeringen. Op dit moment hebben 59% van de scholen (4.425 scholen) in het primair onderwijs geen toegang tot internet via glasvezel en dreigen daardoor de dupe te worden van gebrekkig internet op hun school. Met de groeiende vraag naar digitaal, adaptief lesmateriaal, groeien namelijk ook de eisen die aan internet worden gesteld. Goede digitale infrastructuur is nu in feite een voorwaarde voor goed onderwijs. Alle scholen moeten dan ook toegang hebben tot snelle, betaalbare en

betrouwbare internetverbindingen. Dat is nu niet het geval. De huidige internetverbindingen zijn lang niet altijd berekend op deze ontwikkelingen. Scholen willen graag werken met bijvoorbeeld glasvezel, dat al wel berekend is op de nieuwe eisen aan internettoegang, maar voor veel scholen is het onbetaalbaar dit aan te leggen. Het gaat nu om toegang tot digitale leermiddelen, waarvoor op de korte termijn de meest acute problemen opgelost moeten worden. Op de middellange termijn is een volledige upgrade nodig van de sector, in relatie tot toenemend gebruik van digitale leermiddelen en tot de wettelijk verplichte digitale eindtoets PO (2018).

Voor een deel van de scholen is de aanleg van een snelle internetvoorziening een onhaalbare investering. De PO-Raad stelt voor om het investeringsfonds dat is afgesproken in het Bestuursakkoord primair onderwijs, in eerste instantie te benutten voor de basisinfrastructuur bij scholen. Het doel is een doorbraak te realiseren zodat alle scholen zo snel mogelijk, en uiterlijk begin volgend schooljaar, een toekomstvast, betaalbaar en snel internet hebben.

Stijging werkeloosheidskosten

Door daling van het aantal leerlingen, lopen de middelen voor het primair onderwijs terug. In 2019 zullen er 150.000 minder leerlingen naar het primair onderwijs gaan dan in 2012. Dit betekent circa € 700 miljoen minder bekostiging, omgerekend 12.000 fte. Daardoor moeten leraren ontslagen worden en stijgen de werkeloosheidskosten (zie ook bijlage: [Infographic werkeloosheidskosten primair onderwijs](#)). De sector betaalt zelf de kosten voor werkeloosheid; er is een wettelijke plicht op aansluiting bij het Participatiefonds. De werkeloosheidskosten zijn de afgelopen jaren toegenomen van € 90 miljoen in 2010 naar € 265 miljoen in 2015 (een premiestijging van 1% naar 5%). Door deze stijging van de werkeloosheidskosten moeten zelfs in gebieden waar geen krimp is leraren worden ontslagen. We zitten in een vicieuze cirkel die doorbroken moet worden. De jongere leraren die nu worden ontslagen hebben we over enkele jaren juist hard nodig. Veel oudere leraren gaan dan namelijk met pensioen. Geld dat beschikbaar kwam door het Nationaal Onderwijsakkoord dat bedoeld was voor behoud van jonge leraren, heeft weliswaar het beoogde effect gehad, maar de leerlingdaling zet nog door, waardoor de totale werkgelegenheid verder afneemt.

Uit arbeidsmarktramingen blijkt dat in 2019 een tekort wordt verwacht van 3.500 leraren, oplopend tot 9.300 leraren in 2025. Daarom is het nodig dat we nu leraren kunnen blijven binden aan het primair onderwijs. De PO-Raad dringt er bij uw Kamer op aan dit onderwerp met enige urgentie te agenderen.

Bevriezing van budget achterstandsmiddelen op niveau 2015

Naast de middelen die de gemeenten ontvangen voor onderwijsachterstandenbeleid (€ 362 miljoen, o.a. voor de voorschool), ontvangen de schoolbesturen in het primair onderwijs ook middelen voor achterstandsleerlingen. Zij krijgen dit in de lumpsum (€ 370 miljoen). De komende jaren zullen zowel de gemeentelijke middelen als de middelen voor het primair onderwijs voor achterstandsleerlingen afnemen, respectievelijk € 50 miljoen en € 50 miljoen. In totaal dus een afname van het budget van € 100 miljoen. Dit komt door een autonome ontwikkeling: door de stijging van het opleidingsniveau van ouders (criterium voor definitie achterstandsleerling). In de school ervaart men niet dat de achterstand bij leerlingen, ondanks een stijgend opleidingsniveau van ouders, afneemt.

Schoolbesturen hebben deze middelen nodig om goed onderwijs voor leerlingen met een achterstand te kunnen bieden. Zij bieden hiervoor VVE in groep 1 en 2, bieden verlengde

onderwijstijd bijvoorbeeld in de vorm van weekend- of zomerscholen en organiseren schakelklassen. Deze voorzieningen komen onder druk te staan vanwege de afname van het budget. De PO-Raad is (al veel langer) van mening dat het criterium 'opleidingsniveau van de ouders' herzien moet worden en is ook bereid om met voorstellen te komen. Tot die tijd zou het budget voor het onderwijsachterstandenbeleid bevroren moeten worden op het niveau van 2015. Dit geeft tijd om op een zorgvuldige manier te werken aan een nieuw criterium voor het vaststellen van onderwijsachterstand die wel recht doet aan de huidige problematiek en die bovenal recht doet aan wat de leerlingen nodig hebben.

Onderwijs aan vluchtelingenkinderen

Tot slot nog aandacht voor onze brief van 24 september 2015, samen met de VO-raad, over onderwijs aan vluchtelingenkinderen. Deze kinderen komen Nederland binnen met onderwijsachterstanden, oorlogstrauma's en zonder kennis van de Nederlandse taal. Ieder kind heeft recht op goed en passend onderwijs. Bovendien zal een aanzienlijk deel van de vluchtelingenkinderen in Nederland blijven en dus is het in ieders belang om deze kinderen een goede opleiding te geven zodat zij in de maatschappij mee kunnen doen en niet aan de zijlijn komen te staan. Op dit moment wordt het onderwijs aan nieuwkomers uitsluitend bekostigd gedurende het eerste jaar in Nederland of wanneer de kinderen in een asielzoekerscentrum verblijven. Kinderen hebben deze achterstanden echter niet in een jaar ingelopen. Gespecialiseerde kennis om deze kinderen te helpen moet op scholen beschikbaar zijn en beschikbaar blijven, zodat deze kinderen adequaat geholpen kunnen worden. Kinderen in de leeftijd 10-12 jaar kunnen gebaat zijn bij extra onderwijs in de schoolvakanties en eventueel op zaterdagen, zodat zij in het VO beter tot hun recht kunnen komen. Kinderen in de niet leerplichtige leeftijd van tussen de 2 en 5 jaar moeten extra worden begeleid om zo goed mogelijk te kunnen starten op school. Om dit te realiseren zijn echt meer middelen nodig.

Momenteel zijn wij met het ministerie van OCW in gesprek om de problemen die er zijn op te lossen. De kwaliteit en kwantiteit van het onderwijs en zorg aan deze kwetsbare groep kinderen kan en moet beter. De reactie van de staatssecretaris van OCW op vragen van uw kamer dat hij tot op heden geen maatwerk heeft toegepast in het primair onderwijs baart ons zorgen. We zien namelijk dat er nog steeds maatwerkoplossingen nodig zijn en zullen hierover in gesprek blijven met het ministerie van OCW.

Onderwijs moet toekomstgericht en innovatief zijn. We hebben een onderwijssysteem nodig dat past bij een veranderende wereld. Het systeem moet zo ingericht zijn dat we kinderen opleiden voor de toekomst, terwijl we niet weten hoe die toekomst eruit ziet.

Dat is dé uitdaging waar wij als sector gezamenlijk voor staan!

Met vriendelijke groet,

Rinda den Besten
Voorzitter PO-Raad